

Біля витоків державної бібліографії (до 85-річчя "Літопису українського друку")

Ольга Устіннікова
завідувач відділу
наукової підготовки державних
бібліографічних покажчиків
Книжкової палати України

Ніна Палащина
науковий співробітник відділу
наукової підготовки державних
бібліографічних покажчиків
Книжкової палати України

На початку ХХ століття в групі прогресивних бібліографів виникла ідея щодо заснування українського бібліографічного періодичного видання, але тільки після Лютневої революції 1917 року склалися сприятливі умови для її реалізації. Саме у видавництві "Час" у вересні 1917 року був заснований журнал "Книгарь", у додатку до якого впродовж 1917—1920 років друкувалися реєстри нових книг "Літопис українського письменства" [23]. За твердженням М. Годкевича, журнал "Книгарь" був першим періодичним органом державної бібліографії у післяреволюційний період, який, з приватної ініціативи, здійснював поточну бібліографічну реєстрацію друкованої продукції в Україні, а також публікував статті з питань книжкового ринку, критико-бібліографічні огляди й рецензії [8].

Розбудова української державності за часів національно-визвольної боротьби українського народу (1917—1921) та проголошення Української Народної Республіки зумовили створення 24 січня 1919 року Головної Книжної Палати (з Українським бібліографічним інститутом) у м. Києві під керівництвом Ю. Меженка, яка проводила роботу зі збирання друкованої продукції на терені України та розгорнула активну видавничу діяльність, зокрема підготувала список періодичних видань за 1919 рік, який було надруковано в додатку до журналу "Книжний вісник" Всенародної бібліотеки України при Українській академії наук, й мала намір випускати українську бібліографію всієї друкованої продукції [9].

У серпні 1920 року в Харкові — політичній і адміністративній столиці Радянської України — був створений Центральний бібліографічний відділ (на чолі з М. Годкевичем), завданням якого зокрема була: "...полная библиографическая регистрация и статистический учет всех изданий, выпущенных на территории УСРР" та "...регулярное систематическое опубликование регистрационных материалов", а згодом, 31 серпня 1921 року НКО УСРР затвердив "Тимчасовий статут про Центральний бібліографічний відділ В.Д.В. [Всеукраїнського державного видавництва]", за яким він мав виконувати обов'язки центру державної поточної бібліографії в межах України [37, с. 213]. У 1921 році в результаті співпраці харківського Центрального бібліографічного відділу та його Київського відділення (колишньої Головної Книжної Палати) з'явилося нове видання — критико-бібліографічний журнал "Голос друку", де було надруковано повідомлення про те, що Центральний бібліографічний відділ при Всеукраїнському державному видавництві передбачає з 1922 року випускати щомісяця "Літопис українського друку" — орган реєстрації всіх друкованих видань республіки, але цей намір залишився нездійсненим [20].

У жовтні 1922 року Київський обласний бібліографічний відділ Всеукраїнського державного видавництва було перетворено в Український науковий інститут книгознавства (УНІК), який очолив Ю. Меженко, з програмою діяльності Українського бібліографічного інституту, розробленою в 1919 році [15], а Центральний бібліографічний відділ у Харкові Постановою Ради Народних Комісарів УСРР "Про організацію Української Книжкової Палати і про забезпечення головних книгосхованок всіма виданнями республіки" від 27 червня 1922 року було перетворено в Українську книжкову палату і проголошено її самостійною юридичною установою, підпорядкованою Державному видавництву України [26, 30].

Після реорганізації Українська книжкова палата стала функціонувати як єдиний центр державної реєстрації і складання бібліографічних описів усіх друкованих видань УСРР, здійснення їхнього статистичного обліку та забезпечення умов зберігання всіх видів друкованої продукції в її архіві друку, а також прийняла програму діяльності з такими функціями: реєстрація всіх друкованих видань, що вийшли друком на території УСРР з 1917 року; збирання і зберігання зразків видань УСРР; розподіл обов'язкових примірників, отриманих з друкарень республіки, по головних державних книгосховищах УСРР; випуск періодичного бюлетеня "Літопис українського друку" [23, 38].

Цього ж року Українська книжкова палата робить спробу опублікувати бюлетень "Державна бібліографія" на сторінках газети "Вісти ВУЦВК", де розміщувалися короткі списки поточної реєстрації книг, брошур, журналів і газет, але ця спроба виявилась невдалою, як і видання спеціального реєстраційно-бібліографічного журналу "Бюлетень Української книжкової палати" — складової критико-бібліографічного часопису "Книга" видавництва "Книгоспілка". У наступному 1923 році вийшли друком чотири випуски "Бюлетеня". Проте реєстрація книг була неповною й недосконалою, а описи зареєстрованих видань не відповідали вимогам державної бібліографії [8].

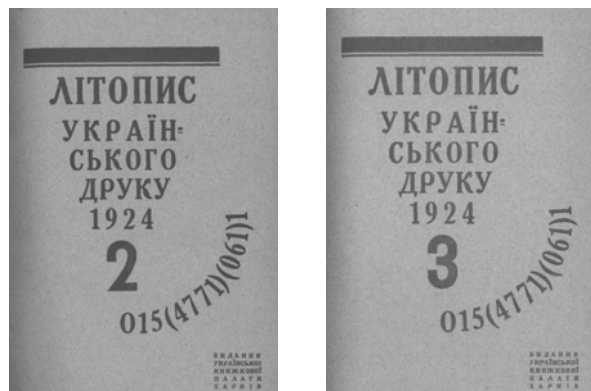
Найбільш вичерпна реєстрація книжкової продукції за 1917—1923 роки була здійснена Книжковою палатою УСРР в 1959 році у ретроспективному бібліографічному покажчику "Книги Української РСР 1917—1923" [13].

Разом з тим з часу створення Українська книжкова палата намагалася заснувати бюлетень поточної бібліографічної реєстрації та обліку друкованої продукції в Україні — "Літопис українського друку", перший номер якого було підготовлено до друку в 1923 році, але через відсутність коштів та за розпорядженням Державного видавництва України видання не вийшло друком [8].

Перший номер (частина) "Літопису українського друку" побачив світ 1924 року, він був підготовлений на основі безоплатного обов'язкового примірника, який надсилався всіма друкарнями України. Це видання поклало початок регулярній державній реєстрації, повному обліку, систематичній інформації і єдиним методам бібліографічного опису друкованої продукції, що виходила різними мовами в межах УСРР та українською мовою за кордоном [27, 44].

Біля витоків часопису стояла плеяда видатних вчених і патріотів України — І. Огієнка, П. Дорошенка, Д. Багалія, Ю. Ковалевського, Ю. Меженка, М. Годкевича і багатьох інших талановитих бібліографів, книгознавців та фахівців видавничої справи України.

Упродовж 1924—1935 років удосконалювалася структура, зміст, принципи відбору матеріалу, бібліографічний опис та допоміжний апарат, неодноразово уточнювалася схема класифікації бібліографічного матеріалу і систематизація видань у зв'язку з необхідністю запровадження єдиних форм і методів державної бібліографічної реєстрації. Назва часопису "Літопис українського друку" змінилася тільки в 1935 році — спочатку на "Літопис друку УСРР", пізніше на — "Літопис друку".

Періодичність виходу "Літопису" протягом декількох років була різною: в 1924 році (12 номерів) — щомісяця, у 1925—1926 роках (по 24 подвоєних та частково подвоєних номерів) — двічі на місяць, у 1927—1928 роках (по 52 частково подвоєних номерів) — щотижня, в 1929—1930 роках (по 4 номери) — щоквартально, в 1935 році (12 номерів) — щомісяця. У 1924—1928 роках в "Літописі" реєструвалися книги й брошури, графічні та нотні видання, календарі, таблиці та аркушівки, періодичні видання, в 1929 році — тільки книжкові та нотні видання, в 1930 — книжкові і нотні видання, журнальні статті, рецензії, вступні статті, передмови, біографії, бібліографія та інші складові монографічних видань, книжкову частину було поповнено офіційно-документними виданнями, що виходили друком на терені УСРР, в 1935 році — книжкові і нотні видання, кількість яких становила: в 1924 році: — 2347 книг, 436 назв періодичних видань, в 1925 році — 4174 книги, 542 назви періодичних видань, в 1926 році — 3554 книги, 473 назви періодичних видань, в 1927 році — 4163 книги, 491 назва періодичних видань, в 1928 році — 4747 книг, 312 нотних видань, 898 назв періодичних видань, в 1929—1930 роках — вибіркова реєстрація книг, нотних видань, в 1935 році — 4804 книги, 118 нотних видань. У "Літописі" 1924—1930, 1935 років було вміщено передмови від редакції Української книжкової палати щодо особливостей підготовки видання, інструкції з порадами для користувачів часопису, статистичні огляди зареєстрованих видань, інформаційно-методичні матеріали, рекламну інформацію.

"Літописи" були оснащені допоміжними покажчиками, а саме у 1924 році щомісячними: іменними; назв періодичних видань; систематичними покажчиками неперіодичних видань, складеними за правилами, запровадженими Міжнародним бібліографічним інститутом; у 1925—1926 роках — за півріччя: іменними покажчиками; покажчиками назв періодичних видань, складеними за змістом та соціальним

призначенням; покажчиками творів, складеними за соціальним призначенням; систематичними покажчиками неперіодичних видань (упорядкованими за правилами Міжнародного бібліографічного інституту); у 1927—1928 роках — щоквартальними: іменними; назв творів друку за соціальним призначенням; систематичними; зведеним предметним покажчиком (1928); у 1929—1930 роках — щоквартальними: іменними; назв творів; у 1935 році — допоміжним "Покажчиком основних розділів, уміщених в №№ 1—12 "Літопису друку" за 1935 рік. Крім того, у "Літописі" за 1930 рік було вміщено перелік "Найголовніших книговидавництв УСРР" та "Скорочень назв журналів і збірників".

Розробляючи методологічні основи бібліографічної справи в Україні, Українська книжкова палата вперше в світовій бібліографічній теорії запропонувала використання принципу "соціального призначення" в бібліографічній роботі; принципу бібліографічного опису книг мовою оригіналу (національна рівність мов в бібліографії); методів анутовання книги, що знайшло відображення в практичній діяльності установи, зокрема при укладанні бібліографічного покажчика "Літопис українського друку".

У 1925 році "Літопис" складався з двох частин. У порівнянні з попереднім роком у покажчику відбулися значні зміни в структурі, розподілі бібліографічного матеріалу — замість систематизації описів книжкових видань за змістом, упроваджено розподіл матеріалу за соціальним призначенням, де описи видань розміщувалися за видами друкованої продукції, та мовною ознакою, а в межах мов — за схемою класифікації, що складалася з восьми розділів; до описів, крім детальних бібліографічних індексів за міжнародною десятковою системою класифікації, було додано скорочені бібліотечні індекси, погоджені з Головополітосвітою, що призначалися для складання систематичних каталогів бібліотек. Бібліографічний опис спрощувався за рахунок запровадження скорочень слів. Окремими розділами подавалися відомості про періодичні видання (журнали і газети), наведені за мовною ознакою, а в межах мов — за абеткою назв з обов'язковим зазначенням згаданих вище індексів [2]. Ці самі принципи та методичні рішення були застосовані при укладанні "Літопису" в 1926 році.

1927 року "Літопис" знову змінив структуру, принципи відбору матеріалу, класифікацію і бібліографічний опис видань, що виходили друком різними мовами в межах УСРР та українською мовою поза межами УСРР.

Бібліографічний матеріал було розміщено за видовою та за мовною ознаками, а в межах мов — за абеткою. Відомості про періодичні видання подавалися в окремих випусках з власною нумерацією.

29 вересня 1926 року ВУЦВК прийняв постанову, в якій передбачалося розширення меж державної бібліографії України, а саме: твори видавництв УСРР, надруковані в РСФРР та інших республіках СРСР, мали реєструватися Українською книжковою палатою [28]. Тому перед Українською книжковою палатою постало завдання: зібрати українські видання, що виходили друком на територіях України, які знаходилися під владою Чехо-Словаччини (Закарпатська Україна), Польщі (Галичина, Волинь), Румунії (Буковина) та в країнах Європи і Америки, де мешкали українські емігранти.

Відомості про "видання українською мовою, що виходять поза межами УСРР" [22, с. 1д] було подано у додатках до номерів 33 та 47.

Класифікація книг (індексация) здійснювалася за двома схемами: скорочених таблиць десяткової класифікації, ухвалених Управлінням Головополітосвіти — для масових бібліотек і Міжнародного бібліографічного інституту — для наукових і відомчих бібліотек. Індекс для масових бібліотек доповнювався авторським знаком ("кєтерівський знак").

Бібліографічний опис в цілому збігався з аналогічним бібліографічним описом видань на друкованих картках і здійснювався мовою оригіналу з використанням скорочення слів, за потреби наводилися короткі анотації та позначення читачьких груп за соціальним призначенням книги. Роз-

ташування елементів опису книги відповідало їхньому логічному зв'язку — "...внутрішньої (соціально-ідеологічної) характеристики літературного або наукового витвору й зовнішньої (виробничо-економічної) характеристики його матеріального втілення — друкованого твору" [21, с. 5]. Крім того, Українська книжкова палата на сторінках "Літопису" запровадила рубрикацію всієї друкованої книжкової продукції України за предметним принципом, а також значно скоротила реєстрацію відомчих, інструктивних, директивних і методичних матеріалів.

З 1927 року в "Літописі" була започаткована рубрика "Інформація Л.У.Д.", де вміщувалися, зокрема, офіційна хроніка та інформаційно-методичні матеріали.

Відповідно до змін каталографічної інструкції "Літопису українського друку" на поточний рік [3, 4, 12] було змінено і структуру, принципи класифікації матеріалу, методологію й техніку бібліографічного опису в "Літописі" за 1928 рік. Видання складалося з двох або трьох самостійно виданих частин — основної: книжкових видань; продовження: періодичних видань; додатків: розділів, де реєструвалися видання українською мовою, що виходили за межами УСРР. Майже в усіх номерах було вміщено перелік книг, виданих додатковим накладом без зазначення номера позиції. Нотні видання подавалися з окремою нумерацією. Індеси та предметні рубрики в бібліографічному описі не проставлялися. Друкувалася "Інформація Л.У.Д.", зокрема, статистичні огляди друкованої книжкової продукції УСРР за 1926—1927 роки, списки видавництв й окремих видавців Західної України та інших країн, що надсилали свої видання до Української книжкової палати. Як додаток до останнього номера вийшли щоквартальні статистичні бюлетені "Статистика книжкової продукції УСРР" за 1927—1928 роки.

З ініціативи Української книжкової палати (на чолі з її директором М. Годкевичем), у 1929 році роль періодичного органу державної бібліографії виконували друковані картки для каталогів (друкований картковий репертуар), які з 1929 року стали основним джерелом поточної інформації про твори друку в УСРР [7, 10, 17].

Унаслідок цього рішення за 1929 року "Літопис українського друку" почав видаватися щоквартально з вибірковою реєстрацією тільки книжкових та нотних видань, подавався спрощений бібліографічний опис та систематичний розподіл бібліографічного матеріалу, відповідно до скорочених індексів десятичної класифікації Української книжкової палати, запровадженої у друкованих картках на 1929 рік [5].

1930 року кожен номер "Літопису" складався з трьох частин: 1) книги й брошури (окремі видання); 2) твори, вміщені в журналах і збірниках; 3) рецензовані твори і *personalia* (біографії). У перших двох частинах бібліографічні описи систематизовано за розділами десятичної класифікації. Третя частина складалася з: а) рецензованих видань УСРР українською мовою та українознавчих видань; б) інших рецензованих видань; в) *personalia*, некрологів, літературно-наукових характеристик, розташованих за прізвищами характеризованих осіб [6].

1931 року випуск "Літопису українського друку" було тимчасово припинено. Тільки з 1935 року Українська книжкова палата відновила видання органу державної бібліографії, але зі зміненою назвою — "Літопис друку УСРР", а з № 6 — "Літопис друку" і налагодила його регулярний випуск. До "Літопису" були включені книжкові та нотні видання, що виходили в межах Радянської України українською мовою та мовами національних меншин. Бібліографічний опис був тотожний опису видань друкованих карток (карткового репертуару Книжкової палати УСРР) [41]. Систематизація матеріалу здійснювалася за "Схемою Літопису друку УСРР", складеною на основі схеми Державної центральної книжкової палати РСФРР та десятикової системи в переробці Троповського [36]. Удосконалюючи систему бібліографічної реєстрації, Українська книжкова палата з 1935 року розпочала реєструвати рецензії і видавати "Літопис рецензій".

1936 року Книжкова палата УСРР ліквідувала програму реєстрації книг за 1931—1934 роки, видавши чотири систематичні щорічники — "Літопис друку УСРР" за 1931,

1932, 1933, 1934, в які було включено книги, збірники, наукові праці українською та російською мовами [42].

Взагалі 1936 рік став визначальним у розвитку державної поточної бібліографії в Україні. З набуттям Державною центральною книжковою палатою РСФРР статусу Всесоюзної книжкової палати як центру наукової і методичної роботи в СРСР, бібліографічна робота книжкових палат союзних республік уніфікується та будеться за єдиною системою опрацювання друкованої продукції. Ця подія стала знаковою для створення нової системи бібліографічних покажчиків "Літописів..." Книжкової палати УСРР. Спочатку було перебудовано структуру "Літопису друку", який з 1936 року змінив назву на "Літопис друку. Книги" і почав виходити двічі на місяць. Цього ж року за рішенням наради директорів книжкових палат [35], Книжкова палата УСРР розпочала видання нового покажчика — "Літопис друку. Журнальні статті" — органу державної аналітичної бібліографії. З метою обліку статей із республіканських, обласних, відомчих газет з 1937 року створюється "Літопис друку. Газетні статті" й того ж року Книжковою палатою УСРР були зареєстровані графічні видання в "Літописі друку. Твори образотворчого мистецтва".

Система "Літописів..." Книжкової палати створювалася впродовж багатьох років — від покажчика "Літопис українського друку", що виходив у 1924—1930, 1935 роках, до сьогоденської розгалуженої, з використанням електронних технологій, системи поточного бібліографічного інформування, остаточно сформованої наприкінці минулого століття. У цей період до шести покажчиків "Літопис книг", "Літопис журнальних статей", "Літопис газетних статей", "Літопис рецензій", "Літопис образотворчих видань", "Літопис нот" додалося два нових бібліографічних видання: "Літопис картографічних видань" і "Літопис авторефератів дисертацій". Літописи подають інформацію про українську книгу традиційними і зрозумілими для кожного учасника цього сектора діяльності засобами без витрачання значних додаткових коштів на її рекламування, оскільки бібліографічний запис — універсальна система представлення інформації про публікацію, якою послуговуються спеціалісти в усьому світі [40].

Ефективність такої систематизованої, насамперед за видами видань, інформації набагато вища, ніж вибіркові відомості про твори друку, що розпоршені в різних професійних та масових часописах і газетах. Вона забезпечується наявністю довідкового апарату, доданого до кожного покажчика (іменного, географічного, предметного, серій, назв та ін.), а також чітким групуванням бібліографічного матеріалу за міжнародною системою класифікації творів друку "Універсальна десятикова класифікація" (УДК), що охоплює всі галузі людських знань. Тобто пошук публікації можна здійснювати за багатьма параметрами: прізвищем автора, назвою, темою, предметом, рубрикою, класифікаційними індексами та іншими ознаками. Це дає можливість читачеві не тільки знайти конкретну книгу (статтю), а й близькі за тематикою твори друку, випущені іншими видавництвами. Не менш вагомим є також формування позитивного образу українського інформаційного простору, популяризація наукових і культурних досягнень нації [40].

Отже, державні бібліографічні покажчики "Літописів..." сьогодні є найавторитетнішим джерелом для створення, збереження і розповсюдження інформації про національну видавничу продукцію України.

Список використаної літератури

1. Багрич М. І. Державна реєстрація друку / М. І. Багрич // Державна бібліографія на Україні (1922—1962) : зб. ст. / Кн. палата УСРР. — 1962. — Вип. 1. — С. 31—42.
2. Від редакції : [передмова] // Літопис українського друку. — 1925. — № 1/2. — С. 1—2.
3. Від редакції : [передмова] // Літопис українського друку. — 1928. — № 1. — С. 1—2.
4. Від редакції : [передмова] // Літопис українського друку. — 1928. — № 6. — С. 133.
5. Від Української книжкової палати : [передмова] // Літопис українського друку. — 1929. — Січ.—лют.—берез. — С. I—III.
6. Від Української книжкової палати : [передмова] // Літопис українського друку. — 1930. — Січ.—лют.—берез. — С. [I—II].

7. *Всесоюзна нарада книжкових палат* [5-та, Баку, 9—12 верес. 1929 р.] // *Бібліологічні вісті*. — 1929. — № 4. — С. 71—72.
8. *Годкевич М.* Организация библиографической работы на Украине / М. Годкевич // *Библиография в СССР и Книжные палаты*. — Х., 1928. — С. 85—136.
9. *Закон про утворення Головної Книжної Палати в м. Києві та про асигнування в розпорядження Головноуправляючого справами Мистецтв та Національної Культури 50 000 карбованців на організацію цієї Палати* : ухвал. Радою Народних Міністрів УНР 24 січ. 1919 р. / Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, Від. рукописів. — Ф. 48, од. зб. 1. — 14 арк.
10. *Зобіна З. І.* Централізована каталогізація / З. І. Зобіна, Н. С. Меве // *Державна бібліографія на Україні (1922—1962)* : зб. ст. / Кн. палата УРСР. — 1962. — Вип. 1. — С. 43—54.
11. *Іванів-Меженко Ю.* Міжнародна десятимальна бібліографічна класифікація / Ю. Іванів-Меженко ; Голов. Кн. Палата. — К., 1919. — 92 с.
12. *Каталогіфічні методи "Літопису Укр. Друку"* : [правила бібліогр. опису] // *Літопис українського друку*. — 1927. — № 7/8. — С. 109—116.
13. *Книги Української РСР, 1917—1923 рр.* : бібліографія : у 7 т. / Кн. палата УРСР. — Х., 1959. — 1599 арк — Машинопис.
14. *Книжкова палата України (1918—1998 рр.)* : наук.-допом. бібліогр. покажч. / [уклад.: П. М. Сенько, В. В. Журавльова, Н. М. Сенченко] ; Кн. палата УРСР. — К. : Кн. палата УРСР, 1999. — 184 с. — (До 80-річчя з часу заснування).
15. *Ковалевський Ю.* Бібліографія й Український бібліографічний інститут / Ю. Ковалевський. — К. : Голов. кн. палата, 1919. — 16 с.
16. *Ковалевський Ю.* Правила картографії / Ю. Ковалевський ; [передм. Ю. Меженка]. — К. : Село-Книга, 1923. — 70 с.
17. *Королевич Н. Ф.* Розвиток державної бібліографії в УРСР (1929—1941 рр.) / Н. Ф. Королевич // *Бібліотекознавство і бібліографія* : республік. міжвід. наук.-метод. зб. — 1978. — Вип. 18. — С. 84—91.
18. *Котенко Л. І.* До історії правил книгоопису в УРСР у 20-ті роки / Л. І. Котенко // *Державна бібліографія на Україні* : зб. ст. — 1972. — Вип. 4. — С. 49—59.
19. *Кравченко А. А.* Книжная палата Украинской ССР / А. А. Кравченко // *Сорок лет советской государственной библиографии (1920—1960)* : [сб. ст.] / Всесоюз. кн. палата. — М., 1960. — С. 79—93.
20. *Літопис українського друку* // *Голос друку*. — 1921. — Кн. 1. — С. 222.
21. *Літопис українського друку, 1927 р.* : [передмова] // *Літопис українського друку*. — 1927. — № 1/2. — С. 1—5.
22. *Літопис українського друку* : додаток до № 33 : Реєстрація видань укр. мовою, що виходять поза межами УСРР / Укр. кн. палата. — 1927. — 13 с.
23. *Меженко Ю.* Українська книжка часу Великої революції / Ю. Меженко // *Життя й революція*. — 1927. — № 10/11. — С. 107—121 ; № 12. — С. 307—322.
24. *Перша Всеукраїнська нарада робітників книги* [Харків, 8—9 листопада 1923 р.] // *Бібліологічні вісті*. — 1923. — № 4. — С. 51—60.
25. *Постанови Народи в справі уніфікації методів опису, застосовуваних в друкованих картках та органах державної бібліографії, що їх видають Книжкові Палати БСРР, РСФРР та УСРР, яку скликала Публічна бібліотека СРСР ім. В. І. Леніна* (Москва, 1—3 лютого 1928 р.) // *Літопис українського друку*. — 1928. — № 6. — С. 134—136.
26. *Про безплатну пересилку і перевіз вантажів і пакунків, що надсилаються для Української книжкової палати* : Постанова РНК УСРР від 5 груд. 1922 р. // *Збірник узаконень та розпоряджень Робітничо-селянського уряду України*. — 1922. — № 53. — Ст. 758.
27. *Про видавання "Літопису українського друку"* : [передмова] // *Літопис українського друку*. — 1924. — № 1. — С. 1—4.
28. *Про доповнення Кодексу Законів про Народну освіту УСРР арт. 623⁶ про обов'язкові примірники друкованих творів* : Постанова ВУЦВК і РНК УСРР від 29 верес. 1926 р. // *Вісті ВУЦВК*. — 1926. — 12 жовт.
29. *Про індексацію витворів друку по Міжнародній бібліографічній класифікації* : Постанова Центр. упр. в справах друку від 27 груд. 1922 р. // *Вісті ВУЦВК*. — 1922 — 27 груд.
30. *Про організацію Української Книжкової Палати і про забезпечення головних книгосхованок всіма виданнями республіки* : Постанова РНК УСРР від 27 черв. 1922 р. // *Вісті ВУЦВК*. — 1922. — 26 лип.
31. *[Про складання українознавчого бібліографічного репертуару] : резолюція Першої конф. наук. б-к УСРР* [Київ, 28—31 груд. 1925 р.] // *Бібліотечний збірник*. — 1926. — Ч. 1. — С. 84—88.
32. *Про Центральне бюро статистики друку* : Постанова РНК УСРР від 19 трав. 1925 р. // *Вісті ВУЦВК*. — 1925 — 11 черв.
33. *Скачков В. М.* Державна бібліографія УРСР за 50 років / В. М. Скачков // *Державна бібліографія на Україні* : зб. ст. — 1967. — Вип. 3. — С. 3—21.
34. *Скачков В. М.* Книжкова палата УРСР і розвиток державної бібліографії / В. М. Скачков // *Державна бібліографія на Україні (1922—1962)* : зб. ст. — 1962. — Вип. 1. — С. 7—30.
35. *Совещание книжных палат Союзных республик* [6-е, Москва, 21—26 нояб. 1930 г.] : Постановления. — М. : Гос. центр. кн. палата, 1931. — 8 с.
36. *Схема Літопису друку УСРР: проект* // *Літопис українського друку*. — 1935. — № 1. — С. 56—64, 2-га с. обкл.
37. *Тимчасовий статут про Центральний бібліографічний відділ В.Д.В.* : затв. НКО УСРР 31 серп. 1921 р. // *Голос друку*. — 1921. — Кн. 1. — С. 213—216.
38. *Украинская книжная палата* : [из Постановления ВУЦИК от 22 нояб. 1922 г.] // *Собрание узаконений и распоряжений Рабоче-крестьянского правительства Украины*. — 1922. — № 49, кн. 3, ч. 3, гл. 6. — Ст. 729.
39. *Украинская ССР* // *Государственная регистрационно-учетная библиография в СССР* : справочник / сост. Ю. И. Масанов ; Всесоюз. кн. палата. — М., 1952. — С. 58—60.
40. *Устіннікова О.* Державні поточні бібліографічні покажчики як безоплатна реклама видавничої продукції / Ольга Устіннікова, Раїса Красій // *Вісник Книжкової палати*. — 2007. — № 7. — С. 12—13.
41. *Фельдштейн М.* Від Книжкової палати УРСР : [передмова] / М. Фельдштейн // *Літопис українського друку*. — 1935. — № 1. — С. 3—8.
42. *Фельдштейн М.* Передмова / М. Фельдштейн // *Літопис друку УСРР*. — 1931. — С. IX—XI.
43. *Шамурин Е. И.* Всесоюзная книжная палата и развитие советской государственной библиографии (1917—1945) / Е. И. Шамурин // *Сорок лет советской государственной библиографии (1920—1960)* : [сб. ст.] / Всесоюз. кн. палата. — М., 1960. — С. 10—61.
44. *Як користуватися "Літописом Українського Друку"* : [інструкція] // *Літопис українського друку*. — 1924. — № 1. — С. 40—43.